

De opwarming van Zwolle

De aarde warmt op en dat merken we ook in Zwolle. We werken hard om te voorkomen dat regenwater bij flinke hoosbuien massaal over drempels klotst of dat we op zomerse dagen bevangen worden door de hitte. Dat doen we bijvoorbeeld door bewoners te helpen bij het vergroenen van tuinen en het aanleggen van klimaatstraten. En door bij nieuwe ontwikkelingen meteen na te denken over maatregelen voor klimaatadaptatie.

Tekst: Jorien Marcus, beeld: Pedro Sluiter

Mark Heideveld, beheermanager stedelijk water, werkt 25 jaar voor de gemeente Zwolle. In die tijd heeft hij de gevolgen van klimaatverandering zien toenemen. 'Het oppervlaktewater wordt warmer, dat veroorzaakt meer blauwalg. En je ziet het ook op andere fronten. Vroeger hadden we eens in de vijf of tien jaar een extreme regenbui. Sinds een jaar of tien komt dat zo om het jaar voor. Vooral wijken zonder oppervlaktewater, zoals Assendorp, Gasthuislanden en Diezerpoort hebben daar last van. De riolering kan het water niet meer aan.'

'De grootste spons van Nederland'

Om het teveel aan water af te voeren, neemt de gemeente verschillende zichtbare en onzichtbare maatregelen. Mark: 'Vanaf de Deventerstraatweg in Assendorp tot aan Abbott bij Gasthuislanden, werken we aan de grootste 'spons' van Nederland. We hebben daar bijvoorbeeld afgegrond voor meer bomen en planten, voor ondergrondse buffers, een wadi langs de Oosterlaan en een waterberging op het Stationsplein.'

Functionies combineren

Het idee voor de waterberging ontstond door voorafgaand aan de herinrichting van het Stationsplein al na te denken over klimaatmaatregelen en door te kijken of verschillende functionies gecombineerd kunnen worden. Een werkwijze die we steeds vaker toepassen. Mark: 'Voordat we onderhoud plegen aan asfaltwegen, kijken we of daar ook wateroverlast of hittestress speelt. Als dat zo is, dan vervangen we het asfalt door waterpasserende klinkers. Zo ontstaat een 'klimaatstraat'.

De Aa-landen had de primeur. Nu zijn we aan de slag in de Wipstrik. Tegelijkertijd kijken we samen met bewoners naar de herinrichting van de straat, waarbij we ook het groen meenemen.'

Koploper innovaties

Bewonersparticipatie en de fietskelder als waterberging zijn voorbeelden van innovaties waardoor de gemeente inmiddels landelijk koploper is als het gaat om klimaatadaptatie, zegt Lisa de Groot, programmamanager van het gelijknamige programma. 'Die positie behaalden we ook doordat we bij ontwerpen denken vanuit ruimte en niet vanuit techniek, een innovatieve werkwijze. Je kunt woningen bijvoorbeeld bouwen en dan kijken hoe je waterstromen tegenhoudt, maar wij draaien het om. We brengen eerst de ruimte en de waterstromen in kaart. Vervolgens kijken we hoe we de woningen daar kunnen inpassen. Dat doen we samen met het waterschap.'

Werken vanuit een gezamenlijk belang

Ook de samenwerking met andere partijen is innovatief, zegt Lisa. 'Het waterschap is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de dijken. Voldoet die kwaliteit, dan is geen actie nodig.' Maar de belangen van het waterschap en de gemeente lopen niet altijd parallel. 'Bij de herinrichting van de Pannenkeendijk wilde de gemeente klimaatadaptieve maatregelen doorvoeren om te zorgen dat de weg ook over vijfzig jaar nog goed begaanbaar is. Omdat het een dijk is, raakt dat aan de taak van het waterschap. Als zij meedoen, dan heeft dat consequenties voor hun planning en financiering. Het werken vanuit een gezamenlijk belang is nieuw. Het betekent veel overlap en afstemming met meerdere partijen.'

Vooraf nadenken over ambities

Om te zorgen dat alle kennis rondom klimaatadaptieve maatregelen ook beschikbaar is voor medewerkers buiten het programma, is klimaatadaptatie een onderdeel van de duurzaamheidsdoets. Lisa: 'Zo borgen we het nadenken over maatregelen in reguliere werkprocessen. Medewerkers kunnen daarmee bij de start van een project - de ontwikkeling van gebieden, locaties en civiele projecten - nadenken over het ambitieniveau van klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie en biodiversiteit. Wil je wateroverlast tegengaan, dan kun

< De Zwolse superkolk. Zo houden we droge voeten in het stationsgebied.

Earth Overshoot Day

Earth Overshoot Day is de dag in het jaar waarop mensen net zoveel grondstoffen en andere bronnen hebben opgebruikt als de aarde in één jaar kan bijmaken. 'En die dag komt steeds eerder in het jaar te liggen', weet adviseur circulaire economie Martijn in 't Veld. 'In 1971 viel die dag ergens eind december. Dit jaar was het in juli al zover. En die tendens willen we natuurlijk omkeren door met elkaar circulair te worden.'

Tekst: Jonien Marcus

Martijn is sinds begin dit jaar bij de gemeente gedetacheerd vanuit GBN dat als missie heeft Earth Overshoot Day uit te bannen. Hij helpt de gemeente Zwolle met de transitie naar een circulaire economie. 'Ik werk met mijn collega's aan een visie over de betekenis van een circulaire economie voor Zwolle en denk mee over de stappen die we moeten zetten om onze doelen te bereiken. Ik kijk ook heel praktisch mee bij onder meer gebiedsontwikkelingsprojecten. Moeten gebouwen echt worden afgebroken of kunnen ze herbested worden? Kan

je gaan voor het laagste ambitieniveau, waarbij je voldoet aan wettelijke eisen. Bij een hoger ambitieniveau horen andere maatregelen. Wanneer je het gesprek aangaat over het ambitieniveau en de kansen voor duurzaamheid in een project, kun je maatregelen koppelen. Bijvoorbeeld door te vergroenen met de juiste soorten, waardoor je zorgt voor meer schaduw, meer sponswerking en meer biodiversiteit.'

'Coole' plekken om hitte te vermijden

Hoewel Mark ook wel ziet dat de opwarming van de aarde 'serieuze problemen' oplevert, maakt het zijn werk wel leuker. 'Vroeger was ik vooral verantwoordelijk voor het afvalwater. Nu is mijn werk verbreed richting groen en wegen en heb ik met veel meer partijen te maken. We werken bijvoorbeeld regionaal samen met de provincie, het waterschap en nog zeven andere gemeenten aan de klimaatopgave. In Zwolle maken we klimaatkanskaarten op wijkniveau. Op zo'n kaart staat welke maatregelen nodig zijn om een wijk te beschermen tegen extreme neerslag. We voegen daar ook hitte aan toe. Wat zijn koelteplekken in een wijk? En als die er niet zijn, waar kunnen we die dan creëren om zo letterlijk en figuurlijk 'coole' plekken te realiseren? Die verbreding maakt het interessanter en draagt bij aan het buitengeluk van onze inwoners en bezoekers.'

Enthousiaste buurtbewoners

De gemeente werkt aan klimaatadaptatie op regionaal, stedelijk en wijk- en buurtniveau. Annemiek Wiegman helpt mee aan dat laatste vanuit Team Klimaat Adaptief. 'We hebben bewoners echt nodig om onze doelen te behalen. Ik houd me onder meer bezig met opslag van regenwater, adoptiegroen, (gevel)tuinen, groene daken en andere initiatieven van bewoners. Ik denk met hen mee over plannen, over financiering en leg verbindingen met verschillende mensen binnen de gemeente en daarbuiten.' Annemiek werkt binnen het team onder meer samen met Adriaan Mosterman, begonnen als betrokken inwoner en sinds oktober haar collega bij ZWRE. 'Kijk, je kunt als gemeente een zaaitje huren om een dialoog te voeren met inwoners over klimaatadaptatie, maar daar komt natuurlijk geen hond op af. Je hebt enthousiaste buurtbewoners nodig die anderen inspireren. Ik spreek de taal van de overheid, Adriaan die van de bewoners.'

Begin klein

In steeds meer wijken ontstaan initiatieven. 'In Assendorp gebeurt veel met veel actieve inwoners en 50 Tinten Groen Assendorp. Ook initiatieven in Stadsagen, Wipstrik, Zwolle-Zuid en Kamperpoort nemen een vlucht.' Sommige buurten moet je wat meer op sleeptouw nemen, weet

het casco wellicht blijven staan? Welke circulaire keuzes kunnen we maken? En juist het stellen van die vraag, op alle niveaus en bij alle afdelingen, is denk ik wat ons programma zo sterk (en leuk) maakt.'

Interne afwegingen

Die afwegingen moeten we intern steeds opnieuw maken. 'Heeft iedereen die voor de organisatie werkt echt een nieuwe laptop van de gemeente nodig? Ook als ze er, zoals in mijn geval, al een hebben van hun eigen organisatie? We drinken inmiddels al wel uit circulaire koffiebekers en dat is natuurlijk top. Dat kan wellicht als voorbeeld dienen. Lopen we straks allemaal met een duurzame Fairphone in plaats van een iPhone?'

Netwerk van ambassadeurs

Het programmateam circulaire economie begeleidt mensen bij het maken van duurzame keuzes, in én buiten de gemeentelijke organisatie. Martijn: 'We verzamelen nu mensen om ons heen die ermee aan de slag willen. Zo vormen we een netwerk van ambassadeurs.'

We hopen zo snel en zoveel mogelijk mensen te kunnen opleiden, zodat de kennis zich als een inktvlek verspreidt in de organisatie.'

Circulaire economie biedt kansen

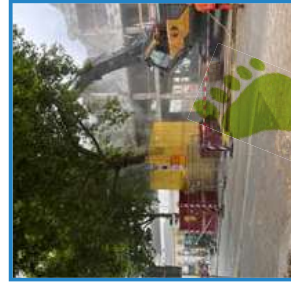
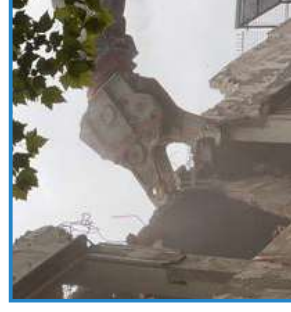
Daar er iets moet veranderen in ons gedrag is voor bijna iedereen wel duidelijk. Maar hoe, dat is soms wat lastiger. Toch kun je met kleine aanpassingen al veel doen, weet Martijn. 'Repaircafés zorgen ervoor dat spullen langer meegaan, dankzij kleding- en gereedschapswinkels. Ook kleding en de deeleconomie komt steeds meer op. Dat helpt allemaal voor het herstellen van de balans met de aarde, tegen het opwarmen van de aarde én het is vaak ook nog beter voor de portemonnee.'

Ook met circulariteit aan de slag? Of gewoon benieuwd wat het voor jou kan betekenen? Bel of mail gerust! M.in.t.veld@zwolle.nl.

Het combigebouw in de Spoorzone wordt circulair gesloopt. Het gebouw moet weg om plaats te maken voor de Passerelle, de nieuwe loopbrug, die gemaakt wordt van duurzame en circulaire materialen.

Fietsroute langs duurzame initiatieven

Wil je zelf zien hoe de gemeente werkt aan oplossingen voor klimaatadaptatie? Download dan via deze QR-code de fietstocht die je langs 31 plekken in Zwolle voert.

Kijk ook op www.zwolle.nl/duurzaam-zwolle voor meer initiatieven.